

სტეფანწმინდა,
ალ. ყაზბეგის სახელობის
ისტორიული მუზეუმის კომპლექსი
ალ. ყაზბეგის ბიძის,
ნიკოლოზ ყაზბეგის სახლი
რეაბილიტაციის
კორექტირებულ პროექტი

საქართველოს ენობრივი მემკვიდრეობის დაცვის ეროვნული სააგენტო
National Agency For Cultural Heritage Preservation Of Georgia

სტეფანეშინაძე,
ალ. ყაზბეგის სახელობის
ისტორიული მუზეუმის კომპლექსი
ალ. ყაზბეგის ბიძის,
ნიკოლოზ ყაზბეგის სახლი
რეაბილიტაციის
კორექტირებულ პროექტი

საპროექტო ჯგუფი

მთ. არქიტექტორ-რესტავრატორი:

ნ. ზაზუნაშვილი

არქიტექტორ-რესტავრატორი:

რ. შაშვიაშვილი

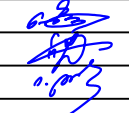
ხელოვნებათმცოდნე:

ი. დოლიძე

თბილისი 2019 წ

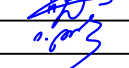
№	აღბრების შემდგენილება	გვ.
1	თავშუბრედი	1
2	საბრტული შუბრედი	2
3	აღბრების შემდგენილება	3
4	კორექტირებული პრეპტის განმარტებითი ბარათი	4
5	შუბრედიშტრეცია	6
6	სახელრეგნებათმცოდნეო კვლევა	7
7	საინჟინრო გეოლოგიური კვლევის შედეგები (2013 წ.)	30
8	სიტუაციური გეგმა	48
9	გენგეგმა	49
10	ტრეპრეფიკური გეგმა (2015 წ.)	50
11	გეგმა (კორექტირებული)	51
12	დასაგლეში და აღმოსაგლეში შესაღები (კორექტირებული)	52
13	სამხრეში შესაღი, ჩრდილოეში შესაღი და ზრდი 1-1 (კორექტირებული)	53
14	ზრდი 2-2 და 3-3 (კორექტირებული)	54
15	ზრდი 4-4, 5-5 და 6-6 (კორექტირებული)	55
16	გეგმა (კორექტირებული)	56
17	სახურავის გეგმა (კორექტირებული)	57
18	დას. და აღმ. შესაღები (კორექტირებული)	58
19	სამხრეში შესაღი, ჩრდილოეში შესაღი და ზრდი 1-1 (კორექტირებული)	59
20	ზრდი 2-2 და 3-3 (კორექტირებული)	60
21	ზრდი 4-4, 5-5 და 6-6 (კორექტირებული)	61
22	დეტალები 1 და 2	62
23	დეტალები 7, 8, 9	63
24	დეტალები 5, 6	64
25	კარი 1 და 2 (2013 წ.)	65
26	შანჯრები 1 და 2 (2013 წ.)	66
27	კარ-შანჯრის დეტალები (2013 წ.)	67
28	სარტყელი (კონსტრუქციული ნაწილი)	68
29	ხის კრების განლაგების სქემა (კონსტრუქციული ნაწილი)	69
30	შრბმბტი შ-1 და ხის დეტალების სეციფიკაცია (კონსტრუქციული ნაწილი)	70
31	საძირკვლის განაბრების გეგმა (კონსტრუქციული ნაწილი)	71
32	საძირკვლის ბაძიერების სქემატური ნახაზი, რკ. გეტ. კრვი და მასალათა სეციფიკაცია (კონსტრუქციული ნაწილი)	72
33	ელექტრობა	73
34	განათვის გეგმა (ელექტრობა)	74
35	საროზტო ქნელის გეგმა (ელექტრობა)	75
36	სუსტი დნები	76
37	საცავი	77
38	სუსტი დნების სეციფიკაცია	78
39	ბათრება, ვენტილაციისა და კონდიციონრის საროზტო დოკუმენტაციის პროექტი	80
40	ნახაზების შუქისი და მოკლე განმარტებითი ბარათი	81
41	მოდიფიკიი სავენტილაციო და სიბრე-სიცივის განმარტირებული დანაღბების ტბრტმნიკური მახასიათებლები	82
42	ბათრება-ბაბრდების სეციფიკაციები	83
43	მუხუშის ფონდსაცავის სივრცეების ტბრტმნიკური მანვენებების ცხრილი და გეგმა	84
44	ზრდი 85	
45	სავენტილაციო სისტემის ასონოქმტრიული სქემა და მუხუშის ფონდსაცავის სივრცეების ენერგეტიკული და კაერცვლის რაღუნებების მანვენებების ცხრილი	86
46	მუხუშის ფონდსაცავის საროზლის გეგმა ცივი წყლის მოუღების და კონდსაბის განვეანი სისტემის დატანით და მუხუშის ფონდსაცავის ცივი წყლის მოუღების და კონდსაბის განვეანი სისტემის ასონოქმტრიული სქემა	87
47	სეციფიკაცია	88
48	კაღენდარული ბრევი	90

გენ. დირექტორი
Gen. Director

ნ. ანტიძე
N. Antidze

გენ. რესტავრატორი
Gen. Architect Restorer

ნ. ზაზუნაშვილი
N. Zazunishvili

არტ. რესტავრატორი
Architect Restorer

რ. შაშვიასვილი
R. Shashviashvili

არტ. ექსპერტი
Art Expert

ი. დოლიძე
I. Dolidze

სტუფანუშიდა, ალ. კაზბეგის
სახელობის ისტორიული მუხუშის
კომპლექსი. ალ. კაზბეგის ბიძის
სახლი. რეაბილიტაციის
კორექტირებული პროექტი
on Refurbishment of Al.Kazbegi
Memorial Complex. Al.Kazbegi's uncle's house

ალბრის შემდგენილება
Album Contents

სტაღია

Stage

A. P.

სტაღია

Sheet

თბილისი/Tbilisi

ფურც.

Sheets

ფურც.-ბი

Sheets

2019

პროექტის განმარტებითი ბარათი

წარმოდგენილი პროექტი შედგენილია მიმდინარე სამუშაოების დროს გამოვლენილი ახალი გარემოებებისა და უკვე შესრულებული სარეაბილიტაციო სამუშაოების გათვალისწინებით.

ჩატარებული სამუშაოები:

ალ. ყაზბეგის სახლ-მუზეუმი:

1. ინტერიერში მოიხსნა ხის კიბე, ნაღესობა და პირველი სართულის ხის იატაკი.
2. გაძლიერდა საძირკველი.
3. გადაეწყო სამხრეთ აივანზე გასასვლელის თავზე არსებული თაღი.
4. მოიხსნა გვიანდელი მოპირკეთება შენობის დასავლეთი ფასადის ჩრდილოეთ ნაწილში.
5. მოიხსნა აივნის კერამიკული ფილების მოპირკეთება.

ნიკოლოზ ყაზბეგის სახლი:

1. ინტერიერში მოიხსნა ნაღესობა და პირველი სართულის ხის იატაკი.
2. მოიხსნა ძველი სახურავი და გაუკეთდა დროებითი გადახურვა.
3. მოიხსნა ორი ნახევარწრიული კიბე.

მიმდინარე სამუშაოებისას გამოვლენილი ახალი გარემოებების მიხედვით, ალ. ყაზბეგის სახლ-მუზეუმის შენობაში უნდა შეიცვალოს სართულშუა გადახურვა, რადგან გამოჩნდა ძველი გადახურვის კოჭების ბუდეები, რაც ნაღესობის მოხსნამდე არ ჩანდა. ასევე, პირველი სართულის ხის იატაკის დემონტაჟის შემდეგ გამოჩნდა კარების ღიობებში შემოჩენილი ფიქალი ქვის მასიური ზღუდარები, რის გამოც წინა პროექტში ჩადებული ხის იატაკის მოწყობა უნდა შეიცვალოს ამ ზღუდარების რესტავრაციითა და იგივე დონეზე, ოთახებში კირ-დულაბის იატაკის მოჭიმვითა და რამოდენიმეგზის დატკეპვით. კიბის უჯრედში დაიგება ფიქალი ქვის იატაკი. უკიდურეს მარჯვენა (სამხრეთ) ოთახში მოეწყობა პანდუსი შშმ პირებისათვის და კიბე. ნაღესობის მოხსნის შემდეგ, ასევე გამოჩნდა კედლების ძველი დამუშავება. როგორც ისტორიული წყაროებიდან ვიცით, ალ. ყაზბეგის სახლ-მუზეუმის შენობისა და ბიძის, ნიკოლოზ ყაზბეგის სახლის ინტერიერები შეუღესავი ყოფილა. ამიტომ გადაწყდა პირვანდელი სახის აღდგენა. კონკრეტულად: პროექტის წინა ვარიანტში კედლების შეღესვის ნაცვლად, არსებული კედლები უნდა გასუფთავდეს კაპრონის ჯაგრისებით და ჩამოირეცხოს, ზოგ ადგილას ცემენტის შეღესილობა უნდა მოიხსნას და ქვებსშორისი ადგილები ამოიღესოს პიგმენტირებული კირის ხსნარით. ხელით და კაპრონის ჯაგრისებით იმიტომ უნდა დამუშავდეს კედლები (და არა „ბალგარკით“ და ლითონის ჯაგრისებით), რომ სიძველის ეფექტი შეუნარჩუნდეს და არ დაზიანდეს ავთენტური ფენა.

ალ. ყაზბეგის სახლ-მუზეუმის უკიდურესი მარცხენა (ჩრდილოეთი) ოთახის ფანჯრებიდან პირვანდელი სახით მხოლოდ ერთილაა შემორჩენილი. კორექტირებული პროექტის მიხედვით, დანარჩენ სამ ღიობსაც დაუბრუნდება პირვანდელი გაბარიტები. იგივე სათავსოს დასავლეთი კედლის ფასადის მხრიდან, გვიანდელი კარის ღიობის ადგილას, 12-14

სმ - ით შეწეული პირველი სართულის ფანჯრების ზომის ნიშის მოწყობა გადაწყდა, რაც ფასადის მთლიან მხატვრულ რითმს დაასრულებს. იგივე კედლის ინტერიერის მხრიდან გადაწყდა ღრმა ნიშის მოწყობა, კარის მთელ სიმაღლეზე. ნიშა სამუზეუმო სივრცისთვის ფუნქციურადაც იქნება დატვირთული. შენობის პარაპეტი, პროექტის წინა ვერსიის მიხედვით. 40 სმ სიმაღლის იყო. წარმოდგენილ კორექტირებულ ვარიანტში წარმოდგენილია პარაპეტის გაზრდა 45 სმ-მდე, რათა სავენტილაციო და ჰაერსატარი მიღები, შეძლებისდაგვარად დაიმალოს და არსაიდან გამოჩნდეს. მოცემულ პროექტში ბანიან გადახურვაზე 5 საკვამურის აღდგენაა ნაჩვენები, თუმცა საარქივო ფოტოს მიხედვით ჯამში 14 საკვამური და საჰაერო უნდა იყოს. სახურავის მოხსნის შემდეგ ადგილზე უნდა დაზუსტდეს შახტების განლაგება და გამოვლენილი ინფორმაციის საფუძველზე მოხდეს მათი აღდგენა. ეს მნიშვნელოვანია იმდენად, რამდენადაც საკმაოდ სახასიათო სილუეტს უქმნიდა ნაგებობას საკვამურები და მომავალშიც ფუნქციურთან ერთად, მხატვრული დატვირთვაც შეიძინოს.

ნალესობის მოხსნის შემდეგ, ყველა ოთახში ორი ნიშა და შუაში ბუხარი აღმოჩნდა. ბუხრები ამოქოლილია თავისივე საპირე ქვით. მათი რესტავრაციის პროცესში აუცილებელია არქიტექტორ-რესტავრატორის ჩართულობა.

ნიკოლოზ ყაზბეგის სახლის პროექტში შეიცვალა იატაკის მოწყობა. წარმოდგენილი პროექტით, ხის იატაკის მაგივრად კირ-დუღაბის იატაკის მოჭიმვა არის გათვალისწინებული. აგრეთვე, პროექტის წინა ვერსიაში კედლების ხელახლა გალესვა-დამუშავება იყო ჩადებული, რაც რესტავრაციით, ანუ ხელით გასუფთავება-ამოგოზვით შეიცვალა. ძეგლის უკანა - აღმოსავლეთ ფასადზე, გვიანდელი ლიობების გახსნა და თავიდან, ოღონდ 15 სმ-ით შიგნით ამოშენება ჰქონდათ განსაზღვრული პროექტის ავტორებს. კორექტირებულ ვერსიაში ეს ნიშები ამოღებულია და გვიანდელი ლიობების გახსნის შემდეგ აღდგენილია კედლის სიბრტყე, ავთენტური მასალით. ინტერიერში დარჩება ნიშები, თუმცა გამოვლენილი ბუხრების რესტავრაციას სადაც ხელს შეუშლის, იქ ნიშა გაუქმდება.

სახანძრო და საევაკუაციო ნორმების გათვალისწინებით, სამხრეთი გალავნის ზედა (აღმოსავლეთი) კარიბჭის სიგანე გაიზარდა. წარმოდგენილ ნახაზებში 4,25 მ სიგანის ლიობის მოწყობა არის გათვალისწინებული, რაც აკმაყოფილებს საერთაშორისო უსაფრთხოების სტანდარტის მინიმუმს.

ზემოაღნიშნული ცვლილებების გარდა, პროექტში არაფერი იცვლება, რჩება წინა ვარიანტის შესაბამისად და უცვლელადაა წარმოდგენილი 2015 წლის ნახაზები საპროექტო ჯგუფ Arch-R - ის შტამპებით.

არქიტექტორ-რესტავრატორი: რ. შაშვიაშვილი

ბაზ. ლიკადორი Gen. Director	ნ. ანტიძე N. Antidze	სტამბავშიშვილი, ალ. პარხომოს სახვამდის ისტორიული მუზეუმის პროექტები. ალ. პარხომოს ბიძის სახლი. რაბათშიშვილის კონსერვაციულ პროექტთა The Town of Stepantsminda Corredit Project on Refurbishment of Al.Kazbegi Memorial Complex. Al.Kazbegi's house	სტაფია	ფურც.	ფურც.-ი
გენ. რესტავრატორი Gen. Architect Restorer	ნ. ჯანუშივილი N. Zanusvili		Stage	Sheet	Sheets
პრო. რესტავრატორი Architect Restorer	ნ. შავიაშვილი R. Shashviashvili		A. P.		
მემორიალის ექსპერტიზა Art Expert	ი. დოლიძე I. Dolidze	ფოტომატიალი Photo material of the current condition		საქართველოს კულტურული მემორიალის სააგენტო National Agency for Cultural Heritage Preservation of Georgia	თბილისი/Tbilisi 2019

აღმსანდრე შახბეგის სახელობის ისტორიული
მუზეუმის კომპლექსის ისტორიულ-არქიტექტურული კვლევა

ნიკოლოზ ყაზბეგის სახლი

ალექსანდრე ყაზბეგის სახლ-მუზეუმიდან 40-ოდე მეტრის დაშორებით, მის პარალელურად, დაახლოებით 8 მეტრით ამაღლებულ ზედა ტერასაზე დგას ერთსართულიანი გრძელი შენობა, რომელიც ალექსანდრეს ბიძის, ნიკოლოზ ჩოფიკაშვილის სახლადაა ცნობილი. ამჟამად, აქ მუზეუმის ფონდსაცავია განთავსებული. შენობა სამეცნიერო ლიტერატურაში არ ყოფილა განხილულ-შესწავლილი. ამ სახლის შესახებ მცირედ ინფორმაციასაც კი ვერ ვხვდებით, განსხვავებით ალექსანდრე ყაზბეგის სახლ-მუზეუმისგან.

* * *

ნიკოლოზ ყაზბეგი (1809/10-1868 წწ.), გაბრიელ ყაზბეგის მეორე ვაჟი, თავის ძმაზე, მიხეილზე შვიდი წლით უმცროსი იყო. ნიკოლოზ ყაზბეგს პირველი ცოლისგან ექვსი შვილი შეეძინა: დიმიტრი, გიორგი, გაბრიელი, რაფიელი, ელისაბედი და ოლღა. პირველი ცოლის გარდაცვალების შემდგომ, მეორე ცოლი მოუყვანია, რომელიც ასევე მალე გარდაიცვალა. მესამე ცოლისგან მას 2 შვილი ვანო და ელენე შეეძინა (საქართველოს ცენტრალური საისტორიო არქივი, ფ. 213, №787, ფ. 46-49).

საარქივო მასალის თანახმად, ნიკოლოზ ყაზბეგი 1826 წლიდან 1842 წლამდე სახელმწიფო-სამხედრო სამსახურშია (საქართველოს ცენტრალური საისტორიო არქივი, ფ. 2, №11113). შემდგომ თავს ანებებს მსახურებას და სხვა რაიმე ინფორმაცია მის სამსახურებრივ საქმიანობასთან დაკავშირებით აღარაფერი ჩანს. ის ცხოვრების ბოლომდე ყაზბეგში ცხოვრობდა თავის სახლში.

ელისაბედ ყაზბეგი, ნიკოლოზის ქალიშვილი თავის მოგონებებში ასე იგონებს მამის სახლს: „*ოთახები ქართულათა ჰქონდა მოწყობილი და ნამდვილ სოფელურად სცხოვრობდა: ქვით და ხალიჩით დაფენილს ტახტზე, გრძელს ღურჯ სუფრას გაშლიდნენ თავში მამაჩემი მოკეცილი დაჯდებოდა და (მოკეცილი მთელი დღე შეეძლო ჯდომა!) გარეშემო ჩვენ შვილებს შემოგვისხაძდა, დოქით ღვინოს და აზარფემას დაუდგამდნენ (ჭიქით ღვინის სმა ეჯავრებოდა) და ისე ისადილებდა ხოლმე. მამიჩემის ოჯახში საჭმელებიც მუდამ ქართული მზადდებოდა. თუმცა ერთს გალავანში მცხოვრებ ძმას მუდამ პოვრები ჰყვანდა რომელნიც ყოველდღე ევროპიულ საჭმელებს ამზადებდნენ... ასე და ამგვარად ერთს გალავანში, თითქმის ერთს ჭერ-ქვეშა სცხოვრობდნენ ორი ძმა, ორს ოჯახში სრულიად სხვა და სხვა ფერის*

წესწყოებილებით: ერთი ევროპიული და მეორე აზიელი (ე. ყაზბეგი, დიმიტრი ყაზბეგისა და ალექსანდრე ყაზბეგის ბიოგრაფიის მასალები, მნათობი, №5, 1924, გვ. 211)“.

„მაღალი გაღავნის კედელი, შიგ თლილის ქვისებური არხიტექტურით ნაშენი სახლი, თავისი გრძელი აივნით, დიდრონი თლილის ქვის სვეტებით. რამდენათაც გარეთი შეხედულობა სახლისა მდიდრული იყო იმდენათ შიგნითი სანახაობა ღარიბი და უშნო; გაუღესავი კედლები ოთახებს ძალიან აბნელებდნენ“ (ე. ყაზბეგი, დიმიტრი ყაზბეგისა და ალექსანდრე ყაზბეგის ბიოგრაფიის მასალები, მნათობი, №4, 1924, გვ. 181).

„ჩვენი ბანი სოფელს გადაეყურებდა და იქიდან სოფლის მოძრაობა მშვენივრათ მოსჩანდა. მამაჩემს თავის ბანზე გათლილი ქვის შეამიდაედვა და თავისუფალს დროს, ჩუბინითელში, იქ იჯდა ხოლმე. ეს ამორჩეული ალაგი მშვენიერი იყო სადარაჯოთ: მთელი არე მარე მშვენივრათ მოსჩანდა. ერთის მხრით გადაჰყურებდა მთელს სოფელს თავისი ყანებით და საძოვრებით, მეორეს მხრით ცამდენ ამაღლებულს ყირვანის მთას (ყაზბეგის მთას), რომელსაც დარაჯივით მისდგომია სამების ძველათ-ძველი ეკლესია; ამ ეკლესიის მთის ძირში, ჩიტის ბუდესავითგერგეცის სოფელი მიჰკვრია“ (ე. ყაზბეგი, დიმიტრი ყაზბეგისა და ალექსანდრე ყაზბეგის ბიოგრაფიის მასალები, მნათობი, №4, 1925, გვ. 182).

„ჩვენს ახალსა და ძველ გაღავანს შუა, ძველი შენობა იდგა; შენობა ჩვენ სახლზე ზურგ შემობრუნებული იყო, თითქოს შემომწყრალიაო“ (ე. ყაზბეგი, დიმიტრი ყაზბეგისა და ალექსანდრე ყაზბეგის ბიოგრაფიის მასალები, მნათობი, №8-9, 1925, გვ. 152).

ისევ ელისაბედ ყაზბეგის მოგონებებს თუ დავეყრდნობით, თავდაპირველად მიხეილისა და ნიკოლოზის ოჯახობა ერთად ცხოვრობდა, ერთ სახლში, მოგვიანებით კი ისინი გაიყარნენ. ნიკოლოზმა იქვე აიშენა სახლი, სადაც თავის შვილებთან ერთად დასახლდა. ეს სავარაუდოდ უნდა მომხდარიყო XIX საუკუნის 40-იან წლებში. აი რას წერს ელისაბედ ყაზბეგი, ქართლიდან ყაზბეგს დაბრუნებული ის ძიძებმა შეიყვანეს თავის ოთახში, „რომელიც აშენების დროს მამამ მე შემომკერძა“ (ე. ყაზბეგი, დიმიტრი ყაზბეგისა და ალექსანდრე ყაზბეგის ბიოგრაფიის მასალები, მნათობი, №4, 1925, გვ. 181).

* * *

ერთსართულიანი სახლი მაღალ ცოკოლზე დგას, მისი დასავლეთი ფასადი სვეტებიანი აივნითაა გახსნილი (სურ. 31). აივანზე მოხვედრა ორი ნახევარწრიულად მოხაზული კიბითაა შესაძლებელი: ერთი დასავლეთი ფასადის ცენტრშია, ხოლო მეორე – მარცხენა ნაწილში. დღეს მდგარი აივნის თერთმეტი სვეტი ისეა ერთ რიგზე ჩამწყკრივებული, რომ მათ შორის მანძილები სხვაობს ერთმანეთისგან.

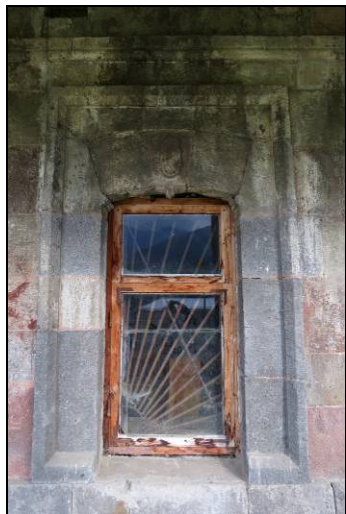
სურ. 31. ნიკოლოზ ჩოფიკაშვილის სახლი. დასავლეთი ფასადი

დასავლეთი ფასადი თერამეტი მშვილდთალოვანი მოხაზულობის კარ-სარკმელთა ღიობებითაა დანაწევრებული. თითოეულ ღიობს დამოუკიდებელი მოჩარჩოება შემოუყვება და გარდა ამისა, მოჩარჩოებებს შორის დარჩენილ შედარებით დიდ მონაკვეთებში ყრუ „სარკმლებია“ თავისი მოჩარჩოებით ჩასმული, რათა არ დარღვეულიყო ფასადის ერთიანობა, რაც გამოწვეული იყო კარ-სარკმლების ღიობთა დაშორებებით (სურ. 32).

სურ. 32. დასავლეთი ფასადი. დეტალი

მოჩარჩოებები 2 ტიპისაა: ერთია სწორკუთხად მიმყოლი მარტივი სწორკუთხა პროფილის მქონე საღტე, რომელიც ქვედა თარაზულ ნაწილში ოდნავ იკეცება და წყდება, ეს ჰორიზონტალი არაა შეერთებული (სურ. 33).

სურ. 33. დასავლეთი ფასადი. დეტალი

მეორე ტიპი მოჩარჩოებისა, იმეორებს ზემოთ აღწერილ მოხაზულობას, ოღონდ შეეუღლად მიმავალი ხაზი მოჩარჩოებისა, შუა მონაკვეთში განზე გადის და მცირე პაუზის შემდეგ სწორკუთხად შემოდის შემუღ ხაზში (სურ. 34).

სურ. 34. დასავლეთი ფასადი. დეტალი

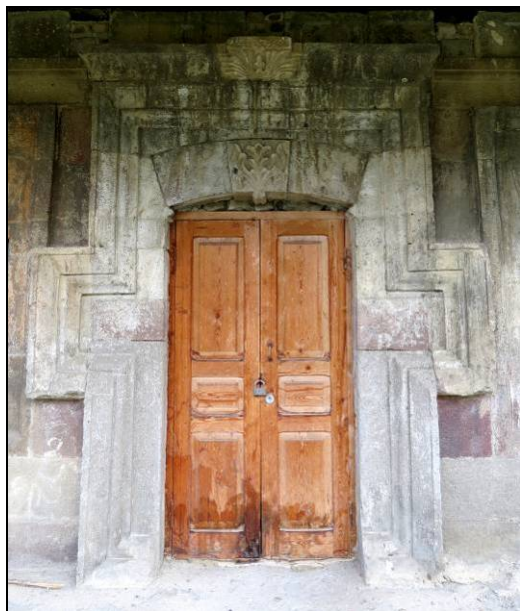
ამგვარადაა გადაწყვეტილი როგორც სარკმელთა, ასევე კართა ღიობების დიდი ნაწილი, თუმცა მცირედად სხვაობს მეორე და მეოთხე კართა მოჩარჩოებები: ამ

კართა მოჩარჩოება იატაკის დონიდან იწყება, განსხვავებით სხვა კართაგან, რომელთა მოჩარჩოებაც სარკმლის ქვედა ძირის დონეს უსწორდება და ეს მოჩარჩოებები ეყრდნობა ქვედა ორი რიგის წყობას: ეს ორი რიგი ოდნავ გამოდის კედლის ძირითადი სიბრტყიდან და გარკვეულ წილად კარ-სარკმელთა მოჩარჩოებების საყრდენად ჩნდება (სურ. 35).

სურ. 35. დასავლეთი ფასადი

აქვე ვიტყვით, რომ არქიტექტორის მიერ ეს ორი კარი (მეორე და მეოთხე) რამდენიმე გზითაა აქცენტირებული: I - მათ მოპირდაპირედაა გამართული აივანზე ასასვლელი ორი ნახევარწრიულად განლაგებული კიბე; II – დანარჩენ ოთხ კართაგან განსხვავებით მხოლოდ ამ ორი კარის მოჩარჩოებას აქვს შუა ნაწილში, ზემოთ აღწერილი შვეული ჩარჩოდან განზე გამომაგალი სწორკუთხა ფორმები; III – ამ კართა ზემოთ, ცენტრში ჩასმულია თითო ორნამენტული სახის მქონე ქვა (ცენტრალურ კარზე გამოყენებული თეთრი ფერის ქვა, ხოლო მარცხენა კარზე ღვინისფერი) (სურ. 36).

სურ. 36. დასავლეთი ფასადი. II და IV კართა მოჩარჩოება

დამატებით ისიც უნდა ითქვას, რომ ფასადის ცენტრში გაჭრილი მეოთხე კარი, თავის მხრივ, გამოირჩევა მეორე კარისგან ჩარჩოს სხვაგვარი გადაწყვეტით. ცენტრალური კარის ჩარჩო შედარებით უფრო გაფართოებულია; შვეული ჩარჩოს ხაზიდან გამომავალ სწორკუთხედებში ღვინისფერი თითო-თითო ქვაა ჩადებული და ამით აქცენტირებული. გარდა ამისა, ამ კარის მოჩარჩოებას ზემოდან დამატებით ადგას თაროსა და წრეთარგის პროფილის მქონე იმავე სიგრძის მონაკვეთი, რომლის ცენტრშიც თეთრი ფერის ორნამენტული ქვაა ჩასმული. ამგვარი ხერხებით (ჩარჩოს გაფართოება, მისი სიბრტყიდან გამოწევა, ფერადოვანი აქცენტები) არქიტექტორი ცდილობს შენობის მთავარი შესასვლელის, მისი ცენტრის ჩვენებას.

შენობაში ექვსი სხვადასხვა ზომის ოთახია განლაგებული. თითოეულ ოთახს გარედან დამოუკიდებელი შესასვლელი აქვს, ხოლო ინტერიერში ისინი ერთმანეთს გრძივი კედლების დასავლეთ ნაწილში გაჭრილი ღიობით უკავშირდება¹. განათების წყაროს წარმოადგენს დასავლეთ კედელში გაჭრილი ერთი ან ორი სარკმელი (მესუთე შედარებით დიდ ოთახს 4 სარკმელი აქვს დასავლეთით); ამავე რაოდენობის სარკმლებია გაჭრილი აღმოსავლეთ კედელშიც. ამჟამად ეს სარკმლები ყველა ამოქოლილი და გაუქმებულია. დასავლეთ ფასადს გარედან მშვილდთაღოვანი ღიობები, ინტერიერში ნახევარწრიული მოყვანილობისაა (სურ. 37).

სურ. 37. ინტერიერი. დასავლეთი კედელი

ინტერიერში, როგორც ზემოთ აღინიშნა, ოთახები ერთმანეთს გრძივი კედლების დასავლეთ ნაწილში გაჭრილი კარებით უკავშირდებოდა. ამ ღიობებს ნახევარწრიული და მშვილდთაღოვანი მოხაზულობა გააჩნიათ. ცენტრალური კარიდან შემავალი ოთახის გრძივი, სამხრეთი კედლის აღმოსავლეთ ნაწილში

¹ იმის გამო, რომ ამ შენობაში ფონდსაცავია განთავსებული, ვერ მოხერხდა ინტერიერის კარგად დათვალიერება. განსაკუთრებით ოთახთა სამხრეთ კედლებში არსებული ნიშებისა, რომელიც ზოგ შემთხვევაში ამოქოლილ ღიობად იკითხება და ამ ეტაპზე გაურკვეველია ეს ნიშები დამატებით ოთახთა შორის დამაკავშირებელ ღიობებს წარმოადგენდა და მოგვიანებით იქნა ამოქოლილი, თუ უბრალოდ სწორკუთხა ნიშებია. სახლის ბოლო ორი ოთახი სოფლის ბიბლიოთეკის წიგნსაცავს აქვს დათმობილი, რის გამოც ამ ოთახებში შესვლა ვერ მოხერხდა.

ნახევარწრიული მოხაზულობის ნიშაა, რომლის ზურგიც აგურითაა ამოშენებული; შესაძლოა ესეც კარის ღიობი იყო. აქვე უნდა აღინიშნოს, რომ ნიშის ნახევარწრიული თაღის ცენტრი სწორკუთხადაა სიღრმეში ამოღებული (სურ. 38).

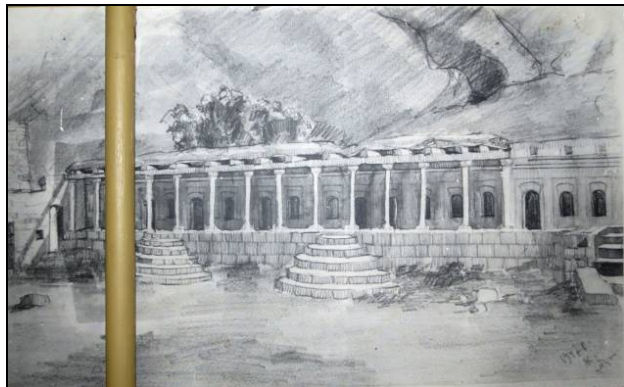

სურ. 38. ინტერიერი. სამხრეთ-აღმოსავლეთი კუთხე (IV ოთახი)

ამ მონაკვეთის ახლოდან დათვალიერება იქვე დაღაგებული საფონდო მასალის გამო ვერ მოხერხდა. როდესაც მოხდება ოთახის გამონთავისუფლება იქ არსებული მასალისა და ნივთებისაგან და კედლების ნაღესობის მოხსნა, შემდეგ უკვე ბევრად მარტივი გახდება ამ ნიშის ფუნქციის განსაზღვრა.

სახლმა XX საუკუნის მეორე ნახევრის შემდგომ მნიშვნელოვანი ცვლილებები განიცადა, რამაც გამოიწვია თავდაპირველი სახის დამახინჯება. მიტოვებული შენობა საბჭოთა პერიოდში სოფლის სკოლად აქციეს; მოხდა სვეტებს შორის არსებული მონაკვეთების აგურით ამოშენება, ასევე, შენობას აგურისავე მეორე სართული დაადგეს. მოგვიანებით, XX საუკუნის 90-იან წლებში მოხდა მეორე სართულის დემონტაჟი, თუმცა ვერ მოხერხდა შენობისთვის თავდაპირველი სახის დაბრუნება. პირიქით, მას გაუკეთდა მაღალი შუბლი, რომელიც სხვადასხვა ფერის ქვებითაა მოპირკეთებული, რამაც არანაკლებ დაუმახინჯა შენობას სახე. გარდა ამისა, შემცირდა სვეტების თავდაპირველი რაოდენობა (სურ. 31).

საარქივო მასალიდან შემონახულია 1 ფოტოსურათი და 1 ჩანახატი (1947 წ.), რომელზედაც ჯერ კიდევ იკითხება ბანიანი ნაგებობის თავდაპირველი სახე მის გალაკოთებად (სურ. 39, 40).

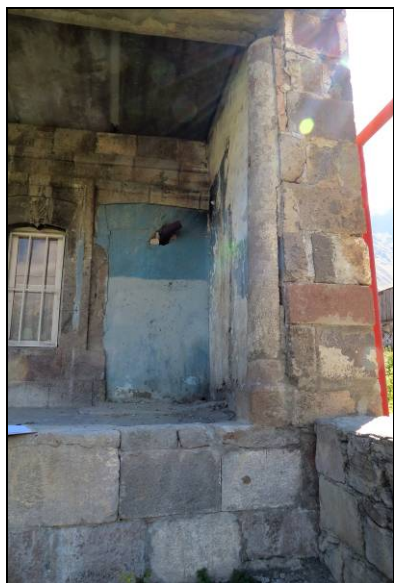

სურ. 39. 1947 წლის ჩანახატი (ინახება ალექსანდრე ყაზბეგის სახლ-მუზეუმში)

სურ. 40. საერთო ხედი სამხრეთ-დასავლეთი კარიბჭიდან

პირველი რაც დღეს მნახველს ხვდება თვალს, ესაა ფასადი მაღალი შუბლითა და აქა-იქ მიმოზნეული სვეტებით, რის გამოც შენობა ძალზე უტყვი და გამაღიზიანებელია. ამ მნიშვნელოვანი ცვლილებებისას დაიკარგა არქიტექტორის თავდაპირველი ჩანაფიქრი, რაც, შესაბამისად, ხელს უშლის შენობის მხატვრული მთლიანობის დანახვასა და აღქმას.

მნიშვნელოვანია, რომ შენობა თავდაპირველად ოდნავ უფრო გრძელი იყო ვიდრე დღესაა. სახლი სამხრეთიდან დამოკლებულია. გაურკვეველ მიზეზთა გამო შენობის ჩამონგრეული სამხრეთი ნაწილის აღდგენა სრულად აღარ მომხდარა. სარემონტო სამუშაოების დროს უბრალოდ ამოყვანილ იქნა კედელი იმ მონაკვეთში, რომელიც, როგორც ჩანს, სრულად იდგა (ამ ახლად ამოყვანილ კედელში ორი სარკმელია გაჭრილი); დარჩენილი დანგრეული ნაწილი მიწასთან გასწორდა და შედეგად მოხდა ჩრდილოეთიდან სამხრეთით განვითარებული შენობის სიგრძის ოდნავი დამოკლება (სურ. 41-43).

სურ. 41. სამხრეთ-დასავლეთი კუთხე

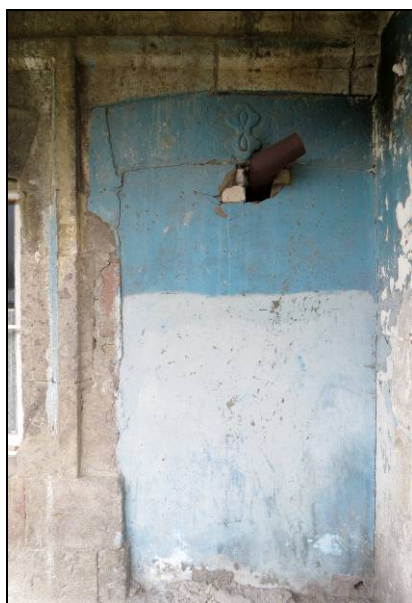

სურ. 42. სამხრეთი ფასადი

სურ. 43. სამხრეთ-აღმოსავლეთი კუთხე

მშენებლობის დროს ამოშენებულ იქნა დასავლეთი ფასადის მარჯვენა კიდეურა სარკმელი (ეს ღიობი სავარაუდოდ სარკმელი უნდა ყოფილიყო, რადგანაც მის გვერდითაა ოთახში შესასვლელი კარი და გვერდი-გვერდ ორ კარს არქიტექტორი არ გააკეთებდა; ყოველ შემთხვევაში, არც ერთ ოთახში მსგავსი რამ არ გვხვდება, ყველაზე დიდ ოთახსაც კი მხოლოდ ერთი კარი აქვს), რომლის თავსართი კიდეში გაწყვეტილია და გვერდიდან ამოშენებულ კედელს ებჯინება. ეს სარკმელი ამოშენებასთან ერთად იქნა შეღესილი და შედებილი (სურ. 44). თავის დროზე, რა თქმა უნდა, ამ სარკმლის ღიობი ისევ ისე დასრულებოდა, როგორც დანარჩენი სხვა სარკმლისა თუ კარის თავსართები თავისი მოჩარჩოებით.

სურ. 44. სამხრეთ-დასავლეთი ამოშენებული სარკმელი

შენობის თავდაპირველი ჩანაფიქრის გარკვეულწილად ნათლად წარმოსახენად ჩვენს ხელთ მხოლოდ მცირედი მასალაა. ამ მასალაზე დაყრდნობით შეიძლება შემდეგი დეტალების დაზუსტება. 1947 წელს შესრულებულ ჩანახატზე იკითხება, რომ სამხრეთით გამოგრძელებულ ფასადს კიდისკენ სწორკუთხა კიბე ჰქონდა ჩაშენებული, რომელიც, სამხრეთი კიდეურა კარის პირდაპირ იყო მოწყობილი. სამწუხაროდ, ჩანახატზე სახლის სამხრეთი მონაკვეთი ბოლომდე არაა ნაჩვენები (სურ. 39).

რაც შეეხება ფოტოსურათს ის ისეთი კუთხიდანაა გადაღებული, რომ არ ჩანს კიბის ეს მონაკვეთი, თუმცადა იძლევა დამატებით, მნიშვნელოვან და საინტერესო ინფორმაციას სახლის სხვა დეტალებთან დაკავშირებით (სურ. 40).

I - ფოტოზე ჩანს სამხრეთი კარიბჭე, რომელიც ნაგები იყო თლილი ქვითა (ალბათ ანდეზიტით) და შიგადაშიგ შერეული ფიქალით. შესასვლელს ღიობის ზედა ნაწილის კუთხეებში მორკალული კიდურა ქვები ეჯდა, რომელზედაც ბრტყლად გადებული ფიქალი იდო.

II – რაც შეეხება უშუალოდ სახლს, ფოტოზე გაირჩევა კარიბჭეზე ეზოდან მიდგმული სწორკუთხა მოცულობა, ნაგები თლილი ქვით. ეს მოცულობა სახლის გამოგრძელება, კუთხე უნდა იყოს, სამხრეთ-დასავლეთი მკლავი. დასავლეთი კედელი, რომელიც ფოტოზე ჩანს, არაა დანაწევრებული კარისა თუ სარკმლის ღიობით. რა ხდებოდა ამ უბეში, იყო აქ ისევ ოთახი, თუ ამ კუთხეში იყო მოწყობილი ბანზე ასასვლელი კიბე, ძნელი სათქმელია.

III – ეს მასალა ასევე იძლევა მნიშვნელოვან ინფორმაციას სახლის ზოგად სახეზე და კერძოდ აივნის სვეტების რაოდენობაზე. დღეს სახლს 11 სვეტი აქვს, თუმცა, თავდაპირველად, მათი რაოდენობა ბევრად მეტი იყო. ფოტოზე (სურ. 40), რომელზეც სახლის შედარებით მცირე ნაწილი მოჩანს დაითვლება 12 სვეტი; ხოლო ჩანახატის (სურ. 39) მიხედვით, სადაც უფრო დიდი მონაკვეთია დაფიქსირებული 17 სვეტი (ჩანახატზე რეალურად ჩანს 14 სვეტი, რადგანაც ამ პერიოდისთვის სახლის აივნის გადახურვის სამხრეთი ნაწილი ჩამონგრეულია და ოთხი სვეტის ადგილი ცარიელი). თუმცა, როგორც ზემოთ აღინიშნა, არც ერთ სურათზე არაა სახლი ბოლომდე ნაჩვენები და შესაბამისად სვეტების რაოდენობა მეტი იქნებოდა.

IV – ასევე აღსანიშნავია, რომ დღეს მდგარი გადაადგილებულ-გამოხშირული სვეტები, კაპიტელების გარეშეა დარჩენილი, აივნის ბეტონის გადახურვა პირდაპირ ადგას სვეტს. ფოტოზე კარგად იკითხება კაპიტელის სახე, ეს იყო ორ ნაწილიანი სწორკუთხა კაპიტელი, სადაც ზედა ნაწილი შედარებით დიდი იყო ვიდრე ქვედა.

კომპლექსის ჩრდილო-აღმოსავლეთი კუთხე და შენობის ჩრდილოეთი კედელი დღეს შემდეგნაირად გამოიყურება: კედელი ძირითადად ნაგებია ფიქალით, ხოლო ცენტრალურ ნაწილში დიდი ზომის ანდეზიტის ქვებია ჩასმული; კედლის დასავლეთი ნაწილი კი (აივნის მონაკვეთი) თეთრი აგურითაა ამოყვანილი, რაც მოგვიანო ხანის ჩარევაზე მიუთითებს. აქ საინტერესოა ერთი დეტალი, კერძოდ, ის, რომ კედლის ჩრდილო-დასავლეთ კუთხეში კარი იყო გაჭრილი. შემორჩენილია კარის არქიტრავი (ფიქალი) და მის ზემოთ და ქვემოთ არსებული მონაკვეთები უკვე ნახსენები თეთრი აგურითაა შევსებული. აივნის შიგნიდან დარჩენილი ძველი კედელი თლილი ქვითაა ნაგები და კარგად იკითხება ღიობის მარჯვენა წირთხლის ვერტიკალი. შესაბამისად

სავარაუდებელია, რომ აივნიდან გამავალი კარი უკავშირდებოდა კიდევ ერთ სათავსს, რომელიც საფიქრებელია, რომ სამეურნეო დანიშნულებისა უნდაყოფილიყო. ამდენად, ჩრდილოეთი კედელი იქნებოდა არა ფასადის, არამედ ინტერიერის კედელი (სურ. 45), რაზეც, კიდევ ერთხელ ვიმეორებთ, მიუთითებს მისი უხეშად ნაგები, არასაფასადო კედელი.

სურ. 45. ხედი ჩრდილო-დასავლეთიდან

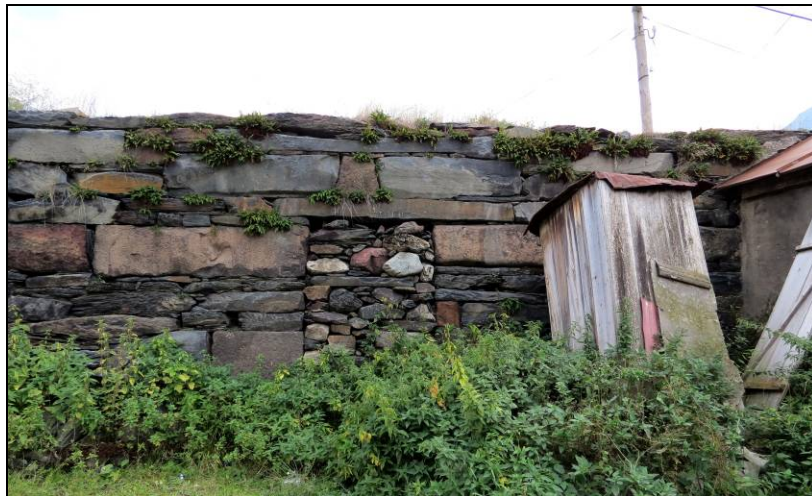
გალავანი, რომელიც შემოსდევს კომპლექსის ჩრდილო-აღმოსავლეთ კუთხეს შენობის თავდაპირველია, რაზედაც მეტყველებს წყობა შენობის კედლისა და მისი გაგრძელება, რომელიც დღეს დაბალ გალავნადაა წარმოჩენილი (სურ. 46). თუმცა, ეს იყო იმ სათავსის კედელი, რომელიც შენობის მარცხნივ იდგა და რომელთან დაკავშირებაც აივნიდან ხდებოდა. აღმოსავლეთი კედლიდან შემორჩენილია მცირე ნაწილი კედლის სიმაღლისა, რომელიც მეტყველებს იმაზე, რომ დღეს არსებული შედარებით დაბალი გალავანი ერთ დროს სახლის აღმოსავლეთი კედელი იყო (სურ. 47).

სურ. 46. აღმოსავლეთი კედელი; სურ. 47. ჩრდილო-აღმოსავლეთი კუთხე

ჩვენს ხელთ არსებულ ფოტომასალაში, სახლის ეს შიდა მონაკვეთი არ ფიქსირდება. თუმცა ფოტოზეც და ჩანახატზეც, ჩანს, რომ შენობის ჩრდილოეთით (ჩვენს მიერ აღწერილი მონაკვეთის დასავლეთით) კოშკი იდგა (სურ. 39-40). დღეს ამ კოშკის არანაირი კვალი აღარაა.

გალაენის ჩრდილოეთ ჩამოყოლებაზე, კომპლექსის გარედან, ჩანს ამოშენებული კარიბჭე, საიდანაც მოწყობილი იყო ეზოში შემავალი მეორე კარიბჭე (სურ. 48).

სურ. 48. გალაენის ჩრდილოეთი კედელი. კარიბჭე

რეკომენდაციები:

როგორც აღინიშნა, სახლმა მნიშვნელოვანი გადაკეთებები განიცადა XX საუკუნის შუა წლებიდან, რის გამოც თავდაპირველი სახე მას დაკარგული აქვს და ის ღირებულებები, რაც გააჩნდა მას როგორც ძეგლს, მიჩქმალული და დამახინჯებულია. ბოლო ათეული წლების განმავლობაში შეიცვალა არა მარტო შენობის სახე, არამედ მიმდებარე ქუჩების მოხაზულობაც. ასე მაგალითად: შენობის დანგრეული სამხრეთი მხარის ხარჯზე და შესაბამისად მისი ეზოს შიდა ტერიტორიის ხარჯზე (კარიბჭის მოშლამ გამოიწვია თავდაპირველი ფართობის გადმოწევა ეზოსკენ, გაუკეთდა ახალი დაბალი გალავანი, რომელმაც ახლიდან შემოწერა კომპლექსის შემცირებული საზღვარი) გაიზარდა აქ ამავალი გზა. გამომდინარე იქიდან, რომ ძეგლმა მნიშვნელოვანი უხეში ჩარევები განიცადა აუცილებელია ძეგლს დაუბრუნდეს თავდაპირველი სახე.

- საჭიროა მოიშალოს სახლის გადამხურავი სამკუთხა შუბლი და თუკი შესაძლებელი იქნება (რამდენად გამძლე იქნება) გაუკეთდეს ბანური გადახურვა. თუკი დღევანდელი შესაძლებლობებით ბანის დაბრუნება, მისი არაგამძლეობის (და თუკი ვერ მოხერხდება ბანის პერიოდული მოვლითი სამუშაოების წარმოება), მაშინ აჯობებს სხვა ტიპის გადახურვის გაკეთება, ოღონდ რეკომენდირებული იქნება გადახურვის ქანობები იყოს დაბალი.
- ✓ საჭიროა აიენის შიდა გადახურვის მოგვარებაც: დარჩენილია ხის ძელების ბუდეები აიენის აღმოსავლეთ კედელზე.
- დღეს მდგარი სვეტები რაოდენობრივად ბევრად უფრო ცოტაა ვიდრე მისი აგების დროს იყო. მოგვიანო ხანის გადაკეთებისას, მოხდა რიგი სვეტების გადაადგილება, თუმცა ვფიქრობ მეორე და მეოთხე კართან არსებული ორ-ორი სვეტი, თავდაპირველ ადგილას უნდა იდგას. ძველი მასალის გათვალისწინებით შესაძლებელია ფასადის იმგვარად მოგვარება, როგორც ეს თავდაპირველად ჰქონდა არქიტექტორს ჩაფიქრებულ-განხორციელებული.
- სვეტები, გარდა იმისა რომ გადაადგილებულია, იმ კაპიტელებსაცაა მოკლებული, რომელსაც ეყრდნობოდა აიენის გადახურვა. ფოტოზე

იკითხება სახლის თანადროული კაპიტალების სახე და მისი ფორმის აღება არ წარმოადგენს სირთულეს.

- ✓ სვეტთა დიამეტრი ქვემოდან ზემოთ მცირდებოდა, რაც ზოგიერთი სვეტის აღნაგობას შენარჩუნებული აქვს, თუმცა ზოგიერთი მათგანზე (განსაკუთრებით სამხრეთისკენ) ეს ხერხი აგებულებისა დარღვეულია, დაკარგულია თავდაპირველი ფორმა.
- გადასაწყობ-გასამაგრებელია და მცენარეული საფარია მოსაცილებელი აივანზე ამავედ ორივე ნახევარწრიული მოხაზულობის კიბეზე.
- მოსაწყესრიგებელია ეზოს ტერიტორია.
 - ✓ აივნის ჩრდილოეთ კუთხეში, საძირკვლის გამაგრების მიზნით, ბეტონის განიერი საფეხურია გაკეთებული. მოსაფიქრებელი იქნება ამ მონაკვეთის გადაწყვეტის საკითხი, რადგანაც ამჟამად მცენარეულ საფარში ჩაფლული სქელი საფეხური ეზოს გაწმენდის შემდეგ ძალზე აქტიური იქნება სახლის აღქმისას.
- შენობის ჩრდილოეთით რემონტის დროს მიღმული პატარა სწორკუთხა, გადაუხურავი სათავსი, თუკი მას ფუნქციური დატვირთვა ვერ მიეცემა – მისი ზომიდან გამომდინარე კი ძნელია რაიმე ფუნქციის მოფიქრება – უმჯობესი იქნება ფრთხილად დაიშალოს.
- სასურველი იქნება კომპლექსის ტეროტორიაზე, განსაკუთრებით კი შენობის გვერდითა მონაკვეთებში, ჩრდილოეთითა და სამხრეთით არქეოლოგიური სამუშაოების წარმოება, რომელთაც შესაძლოა გამოავლინოს ჩრდილოეთით ძველი კოშკისა და დამხმარე ნაგებობების გეგმარება, ხოლო სამხრეთით (დღეს ქუჩის ტეროტორია) გაირკვევა, თუ როგორ იყო სახლის ეს მონაკვეთი გეგმის დონეზე გადაწყვეტილი, დადგინდება სახლის ზუსტი სიგრძეც.
- ✓ ვფიქრობ, კარგი იქნება, თუ რა თქმა უნდა ამას წინ შესაბამისი საფუძვლიანი, ღრმა კვლევა დაედება საფუძვლად და თუ კი გამოვლენილი ინფორმაცია მოგვცემს ამის საშუალებას, აღდგეს სახლის დანგრეული სამხრეთი ნაწილი.
- მოსაწყესრიგებელია ინტერიერი:

- ✓ ხის კარ-სარკმელი გამოსაცვლეელია (ახლის შერჩევისას გათვალისწინებულ უნდა იყოს მათი ზედა ნაწილის მშვილდთაღოვანი მოხაზულობა).
- ✓ დასაგებია იატაკი.
- ✓ მოსახსნელია, XX საუკუნის 50-იან წლებს შემდგომი შელესილობა და პროცესში რეკომენდირებულია ხელოვნებათმცოდნის მიერ ინტერიერის დათვალიერება, რამაც შესაძლოა დამატებითი ინფორმაცია მოგვცეს ძეგლის თაობაზე.
- ✓ გადასაწყვეტია აღმოსავლეთი კედლის ამოშენებული სარკმლების მოგვარების საკითხი:
 - თუკი სარკმლები გაიხსნება, ამ დროს კი შენობა კვლავ ფონდსაცავად დარჩება, ამან შეიძლება გარკვეული სირთულეები შექმნას სამუზეუმო ინვენტარის დაცვასთან დაკავშირებით და ამ შემთხვევაში სხვაგვარი გადაწყვეტა იქნება მოსაფიქრებელი, რომელიც ძეგლს არ დაამახინჯებს.
 - ხოლო თუკი შენობას ახალი ფუნქცია მიეცემა აჯობებს სარკმლები დარჩეს გახსნილი.

თაღოვანი კარიბჭე

ალექსანდრე ყაზბეგის სახლ-მუზეუმს სამხრეთ-აღმოსავლეთ კედელთან ებმის თაღოვანი კარიბჭე (სურ. 49).

სურ. 49. მუზეუმის კომპლექსის სამხრეთ-აღმოსავლეთი კარიბჭის ზოგადი ხედი

კარიბჭე ნაგებია სხვადასხვა ფერის (შავი, ვარდისფერი, ნაცრისფერი, ყვითელი) კარგად თლილი კვადრებით. კარიბჭის გაყოლებაზე აღმოსავლეთით ძველი გალავანის ნაწილია შემორჩენილი, რომელიც ფიქალითაა ნაგები.

კარიბჭეს განიერი ნახევარწრიული მოხაზულობის ღიობი აქვს. თალი შეკრულია ერთმანეთზე მიჯრით დაწყობილი ქვებით, თალის ქუსლის მეორე ქვები ორივე მხარეს შავი შეფერილობისაა და შემდგომ მონაცვლეობით მოდის ვარდისფერი და ნაცრისფერი ქვები. ფერადი ქვების ამგვარი თამაში კარიბჭის ფასადს მხატვრულად გადაწყვეტილ სახეს აძლევს (სურ. 50).

სურ. 50. კარიბჭის სამხრეთი ფასადი

კედელს თაღის ზემოთ, ერთი რიგის წყობის ზემოთ თაროსა და ნაოთხალი ლილვის პროფილის მქონე საღებავ გაუყვება, რომლის ზემოდანაც ერთი რიგის პარაპეტის ქვებია დარჩენილი (სურ. 51).

სურ. 51. კარიბჭის სამხრეთი ფასადი. დეტალი

ეზოდან კარიბჭე შედარებით უხეშად თლილი ქვებითაა ნაგები და ასევე ამ ფასადზე ვეღარ ვხედავთ სხვადასხვა ფერის ქვათა თამაშს და თაღის მხატვრული სახის მიცემის მცდელობას. თუმცა, ამ შემთხვევაშიც თაღის რკალი საგულდაგულოდ ნათალი და დალაგებული ქვებითაა გამოყვანილი (სურ. 52).

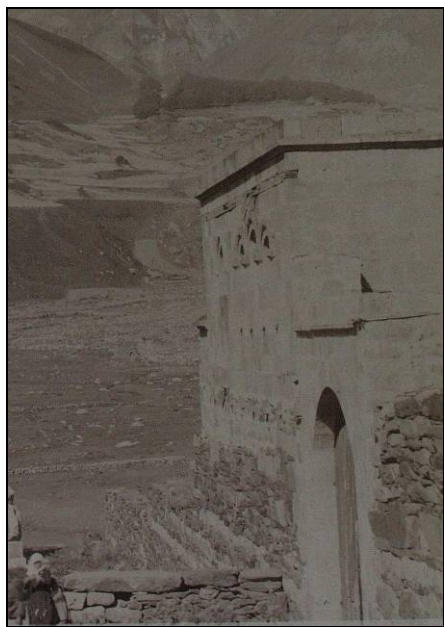
სურ. 52. კარიბჭის ჩრდილოეთი კედელი

კარიბჭის შიდა კედლის აღმოსავლეთ ნაწილში, დაზიანებული სახით შემორჩენილია ძველი კარის ჩამკეტი ბუდეები (სურ. 53).

სურ. 53. კარის დასამაგრებელი ბუდეები

საქართველოს ეროვნული მუზეუმის ფოტოთეკაში დიმიტრი ერმაკოვის ფონდში დაცულია ფოტოსურათი, სადაც ჩანს ჩვენთვის საინტერესო კარიბჭის ფრაგმენტი (სურ. 54).

სურ. 54. კარიბჭე სამხრეთ-აღმოსავლეთი კუთხიდან. დ. ერმაკოვის ფოტოკოლექცია (საქართველოს ეროვნული მუზეუმი, №16107)

ფოტოზე საყურადღებოა ორი რამ:

I – პარაპეტის სიმაღლე დღევანდელთან შედარებით აწეულია, თუმცა მხოლოდ დასავლეთი ნაწილი, სავარაუდოდ აღმოსავლეთი მონაკვეთი დაზიანების გამოა დაბალი. დასავლეთი ნაწილის სიმაღლე დაახლოებით უსწორდება ალექსანდრე ყაზბეგის სახლ-მუზეუმის სამხრეთი ფასადის სამმაგი სარკმლების თაღთა ქუსლის დონეს.

II – ფოტოზე ასევე გაირჩევა კარიბჭის აღმოსავლეთით გამოყოფილი გალავნის ნაწილი, ჩანს მისი სიმაღლე, რომელიც ასევე სხვაობს დღევანდელი სიტუაციისგან. დღეს ის ძალზე დაბალია.

ჩნდება ბუნებრივი კითხვა კარიბჭის კუთვნილებასთან დაკავშირებით. როგორც ითქვა, კარიბჭე ალექსანდრე ყაზბეგის სახლ-მუზეუმის აღმოსავლეთითაა, რომლის ფასადის ძალზედ სადა და უტყვია; სახლის მთავარი ფასადი დასავლეთია და ამ მხარეს ჰქონდა მას შესაბამისი შესასვლელი მოწყობილი. შესაბამისად, ბუნებრივია, რომ ასეთი მორთული კარიბჭე ვერ იქნებოდა ამ სახლის კუთვნილი, რადგანაც ასეთი პარადული კარიბჭე სახლის აღმოსავლეთით, თუნდაც მეორადი კარის ფუნქციის მატარებელი არ უნდა ყოფილიყო. სახლ-მუზეუმის ტერიტორიის განხილვისას, ამაზე ნაწილობრივ იყო საუბარი; სახლის აღმოსავლეთი ეზო არ უნდა ყოფილიყო ნაწილი შენობისა. როგორც ჩანს, იქ სადაც დღეს XX საუკუნის 90იან წლებში აშენებული უფუნქციო ნაგებობაა (ალ. ყაზბეგის სახლ-მუზეუმსა და ნიკოლოზ ყაზბეგის სახლს შორის), ადრე იდგა საცხოვრებელი სახლი, რომლის მთავარი შესასვლელიც ჩვენთვის საინტერესო კარიბჭე უნდა იყოს. დ. ერმაკოვის ფონდში დაცულ ფოტოზე ამ სახლის გადახურვის მცირე ფრაგმენტი ჩანს (სურ. 55).

სურ. 55. დ. ერმაკოვის ფოტოკოლექცია (საქართველოს ეროვნული მუზეუმი, №8643)

რეკომენდაცია:

კარიბჭე დაზიანებულია. გარედან მის მიმდებარედ ნაგავი ყრია და შესაბამისად ეს შესასვლელი უფუნქციოდაა დატოვებული. კედლის ზედაპირზე და განსაკუთრებით ზედა ნაწილზე მცენარეებია ამოსული. კარიბჭის სამხრეთი კედლის მარჯვენა ქვედა ნაწილის წყობას ქვები აკლია.

- ნაგვისაგან გასასუფთავებელია კარიბჭის მიმდებარე ტერიტორია გარედანაც და მუზეუმის ეზოს მხრიდანაც; ასევე მცენარეული საფარია მოსაცილებელი კედლების ზედაპირიდან.
- უნდა შემოწმდეს ქვების სიმყარე, შესაძლოა ცალკეული ქვა გასამაგრებელი იყოს, განსაკუთრებით პარაპეტის დონეზე.
- კარიბჭის სამხრეთი კედლის მარჯვენა ქვედა ნაწილი აღსადგენია, აკლია რამდენიმე ქვა და ახლითაა ამოსავსები.
- ხომ არ აჯობებს, მიუხედავად იმისა, რომ გარკვეული (ნაწილობრივი) ინფორმაცია კარიბჭის სიმაღლესთან დაკავშირებით ძველ ფოტოზეა მოცემული, დარჩეს კარიბჭის დღევანდელი სიმაღლე ისე როგორც აქამდე მოვიდა. ეს აღდგენა კავშირში იქნება გალავნის თავდაპირველი სიმაღლის აღდგენასთან.
 - ✓ თუ მაინც გადაწყდება მოძიებული ძველი ფოტოს მიხედვით კარიბჭის სიმაღლის აღდგენა, მაშინ ძალზე საფრთხილო იქნება მასალისა და ფერადოვნების შერჩევის საკითხი. და ამ შემთხვევაში, ყურადღება უნდა გამახვილდეს არა თაღის, არამედ თაღის გარშემო კედლის წყობისთვის შერჩეულ ქვათა ფერადოვნებაზე.
- მოსაწესრიგებელია გალავანი, არა მარტო ამ მონაკვეთში, არამედ მთლიანად, ნიკოლოზ ყაზბეგის სახლამდე.

ნ. ბიძაძე

ალექსანდრე ყაზბეგის სახლმუზეუმის დაფუძნების პირობების,
ფიზიკური მდგომარეობის და დაზიანების მიზეზების
საინჟინრო-გეოლოგიური კვლევის შედეგები

თბილისი 2013

s a r C e v i

შესავალი	1
1. ფიზიკურ - გეოგრაფიული პირობები (რელიეფი, მორფოლოგია, ჰიდროგრაფია).....	1
2. გეოლოგიური აგებულება და ჰიდროგეოლოგიური პირობებ	2
3. საინჟინრო-გეოლოგიური პირობები	3
3.1 გრუნტების ფიზიკურ - მექანიკური თვისებები	3
3.2. ნაგებობათა დაფუძნების პირობების და დაზიანების მიზეზების კვლევის შედეგები,	4
დასკვნები და რეკომენდაციები	5
დანართები	7

a) ფოტოილუსტრაცია (2gv)

b) გენგემა

g) საინჟინრო-გეოლოგიური ჭრილები (2გვ)

d) შურფების ჭრილები (4 gv)

e) ლაბორატორიული კვლევების შედეგების ცხრილი (1gv)

**დაბა სტეფანწმინდაში ალ.ყაზბეგის სახლმუზეუმის
კომპლექსის რეაბილიტაციის პროექტი
საინჟინრო-გეოლოგიური დასკვნა (ანგარიში)**

შესავალი

დაბა სტეფანწმინდაში ალ. ყაზბეგის სახლმუზეუმის (მხარეთმცოდნეობის მუზეუმის) კომპლექსის შემადგენელი ნაგებობების დაფუძნების პირობების, დაზიანების მიზეზების და სხვა გარემოებების საინჟინრო-გეოლოგიური კვლევა ჩატარდა 2013 წლის სექტემბერში. სამუშაოების ჩატარებული იქნა კულტურული მემკვიდრეობის ეროვნული სააგენტოს დაკვეთით.

ალ. ყაზბეგის სახლმუზეუმი (კვლევის ობიექტი) მდებარეობს დაბა სტეფანწმინდის ჩრდილოეთ ნაწილში 1755-1760 მ. აბსოლუტურ სიმაღლეზე. ნაგებობების კომპლექსის განთავსების ადგილი წარმოადგენს ქალაქის ტიპის განაშენიანებულ ტერიტორიას მისასვლელი ასფალტირებული საავტომობილო გზით.

სამუშაოთა ტექნიკური დავალებით გათვალისწინებული საკითხების გადასაწყვეტად ნაგებობათა პერიმეტრზე ხელით, მექანიზირებული საშუალებების გამოუყენებლად გაყვანილი იქნა 7 შურფი. ჩატარებული სამთო-გაყვანითი სამუშაოების მოცულობამ შეადგინა 8.10 გრძივი მეტრი. სამთო გამოწამოშვებების გეგმიური და სიმაღლითი „მიბმა“ განახორციელა შპს „GEOLAND“ ინჟინერ - ტოპოგრაფმა.

საველე პირობებში სამთო გამოწამოშვებებიდან აღებულ ზვინულ სინჯებზე გაცხრილვის მეთოდით განსაზღვრული იქნა მსხვილმონატეხოვანი გრუნტების გრანულომეტრიული შემადგენლობა(3 განსაზღვრა). შპს „გეოგემას“ ლაბორატორიაში განისაზღვრა შემავსებელი წვრილდისპერსიული გრუნტის პლასტიკურობა. შეფასებული იქნა სახლმუზეუმის კომპლექსის შემადგენელი ნაგებობების და საძირკვლევის ფიზიკური მდგომარეობა.

ჩატარებული საველე და ლაბორატორიული სამუშაოების კამერალური დამუშავების შედეგად შედგენილი იქნა წინამდებარე საინჟინრო - გეოლოგიური დასკვნა (ანგარიში), რომელიც შედგება ტექსტისგან, ტექსტური დანართებისა და გრაფიკული მასალებისგან.

**1. ფიზიკურ - გეოგრაფიული პირობები
(რელიეფი, მორფოლოგია, ჰიდროგრაფია)**

ყაზბეგის მუნიციპალიტეტის რელიეფი საშუალო და მაღალმთიანი მთა-ხეობის ტიპისაა, რელიეფის თანამედროვე იერის ჩამოყალიბებაში მნიშვნელოვანი როლი ითამაშეს პლეისტოცენურმა გამყინვარებამ და ვულკანიზმმა. გამყინვარების კვალი

რელიეფში გამოხატულია ტროგული ხეობების, კარების და რელიეფისა სხვა მყინვარული ფორმების სახით. ვულკანიზმის შედეგად წარმოქმნილია ეფუზიური კლდოვანი ქანებით აგებული ნაკადები და განფენები, რომლებიც ყაზბეგის მუნიციპალიტეტის რელიეფის დამახასიათებელი ელემენტებია. რელიეფი თერგის ხეობის ბორტებზე ყუროს და შანის ქედებზე კლდოვანია ხასიათდება მკვეთრი ფორმებით, მაშინ როდესაც ხეობის ძირი განიერია, რელიეფის ფორმები არ არის მკვეთრი, კლდოვანი სუბსტრატი ნიველირებული და შენიღბულია დენუდაციური და აკუმულაციური პროცესების პროდუქტებით.

აღ. ყაზბეგის სახლმუზეუმი ისევე როგორც დაბა სტეფანწმინდა მდებარეობს მდ. თერგის მარჯვენა ნაპირზე 18-20 მ. სიმაღლის ალუვიურ ტერასასა და მდ. ყუროს, აგრეთვე უსახელო, პერიოდულად წყლიანი ხევების გამოტანის კონუსებზე.

უშუალოდ კვლევის ობიექტის განთავსების ადგილზე დასავლური ექსპოზიციის ფერდობი დამრეცია, ზედაპირის დახრილობა არ აღემატება 5-7°. ბუნებრივი ლანდშაფტი სრულად არის სახეცვლილი ხელოვნური ურბანული ტიპის ლანდშაფტით - წარმოადგენს ქალაქის ტიპის განაშენიანებულ ტერიტორიას. კვლევის ობიექტის ფარგლებში რელიეფის მიკრო ფორმები მცირე უსწორმასწორობების სახით ანტროპოგენულია.

დაბა სტეფანწმინდა მდებარეობს თერგის წყალშემკრებ აუზში და შესაბამისად ჰიდროგრაფიული ქსელი დასახლებაში წარმოდგენილია მდ. თერგის შენაკადებით - მდ. ყუროთი და უსახელო პერიოდულად წყლიანი ხევებით. ტერიტორიის ეროზიული დანაწევრების კოეფიციენტი შეადგენს 0.5-0.7 კმ-ს კვადრატულ-კმ-ზე. უშუალოდ კვლევის ობიექტსა და მიმდებარე ტერიტორიაზე ხაზობრივი ეროზიული წარმონაქმნები არ ფიქსირდება.

2. გეოლოგიური აგებულება და ჰიდროგეოლოგიური პირობები

საქართველოს ტერიტორიის ტექტონიკური დარაიონების სქემის (ე.გამყრელიძე 2000) თანახმად თანახმად კვლევის ობიექტი შედის კავკასიონის ნაოჭა სისტემის ყაზბეგ-ლაგოდეხის ზონაში და აგებულია ქვედა იურული ასაკის თიხაფიქლებით. უშუალოდ კვლევის ობიექტის ფარგლებში დასახელებული ძირითადი ქანები გაშიშვლებული არ არის.

ძირითადი კლდოვანი ქანები გადაფარულია მეოთხეული ასაკის პოლიგენეტური თიხოვანი და თიხოვან - ლორღიანი ნალექებით. მეოთხეული ნალექების გეოლოგიური ჭრილის ქვედა ჰორიზონტს ქმნის მდ. თერგის ალუვიონი (კენჭნარი ქვიშის შემავსებლით) რომელიც გადაფარულია პროლუვიურ-დელუვიური ლორღიანი გრუნტებით. მეოთხეული საფარის მაქსიმალური სიმძლავრე ვიზუალური შეფასებით აღემატება 10-15 მეტრს. გეოლოგიური ჭრილის ზედა ჰორიზონტში და უშუალოდ ზედაპირზე წარმოდგენილია ტექნოგენური გრუნტი, რომელიც მასაში წარმოადგენს სამშენებლო და საყოფაცხოვრებო ნაჩენების შემცველ ლორღიან ქვიშნარს და თიხნარს.

საქართველოს ჰიდროგეოლოგიური რუკის (ი.ბუაჩიძე 1970) თანახმად საკვლევი ტერიტორია შედის კავკასიონის ნაოჭა სისტემის წყალწნევითი სისტემის ყაზბეგ - მთათუშეთის ნაპრალოვანი წყლების სისტემაში. ქვედა იურული ასაკის თიხაფიქლები სპორადულადაა გაწყლოვანებული. ქიმიური შედგენილობის მიხედვით გრუნტის წყლები ნატრიუმიან - კარბონატულ-ქლორიანია. სამთო გამონამუშევრებით დაძიებულ სიღრმემდე გრუნტის წყლის ჰორიზონტი გახსნილი არ ყოფილა.

3. საინჟინრო-გეოლოგიური პირობები

3.1. გრუნტების ფიზიკურ - მექანიკური თვისებები

ჩატარებული საველე და ლაბორატორიული სამუშაოების საფუძველზე კვლევის ობიექტის ფარგლებში გამოყოფილი იქნა გრუნტების ორი ფენა - დაკორდებული ტექნოგენური გრუნტი (მასაში წარმოადგენს ღორღიან თიხნარ-ქვიშნარს სამშენებლო და საყოფაცხოვრებო ნარჩენებით) და ღორღი ქვიშნარის შემავსებლით. ეს უკანასკნელი მეოთხეული ასაკის, გენეტურად პროლუვიურ-დელუვიური წარმონაქმნია. ტექნოგენური გრუნტი გრანულომეტრიულად და თვისობრივად არაერთგვაროვანია, არ წარმოადგენს ფუძე გრუნტს, რის გამოც მისი თვისებების ლაბორატორიული კვლევა არ განხორციელებულა. ნაყარი გრუნტის თვითშემკვრივების პროცესი დამთავრებულია რის გამოს შესაძლებელია გრუნტის თვისებების მოყვანა საცნობარო ლიტერატურაზე დაყრდნობით.

ღორღი ქვიშნარის შემავსებლით (საინჟინრო-გეოლოგიური ელემენტი) გახსნილი იქნა ყველა სამთო გამონამუშევრით 0.3-1.0 მ. სიღრმით ინტერვალში. ღორღი კვლევის ობიექტის მიმდებარე ტერიტორიაზე გავრცელებულია მთელ ფართობზე, წარმოადგენს ზედაპირიდან პირველ ფენას ნიადაგის კორდის შემდეგ. ფენის მაქსიმალური სიმძლავრე(სისქე) ვიზუალური შეფასებით აღემატება 10.0 მეტრს.

ქვემოთ ვიძლევიტ ქვიშნარის შემავსებლიანი ღორღის ფიზიკურ - მექანიკური თვისებების დახასიათებას.

საველე პირობებში გაცხრილვის მეთოდით, #1 #4 და #6 შურფებიდან აღებულ ზვინულ სინჯებზე განსაზღვრული იქნა მსხვილმონატეხოვანი გრუნტის გრანულომეტრიული შემადგენლობა(იხ. ცხრილი 1).

ცხრილი. 1

სამთო გამონამუშევარი	ფრაქცია >200მმ %	200-100	100-50	50-20	20-10	10-2	<2
შურფი#1	-	15.5	10.5	24	13.5	22.5	14
შურფი#4	-	14.5	20	19	12.5	17.5	16.5
შურფი#6	-	17	20	22.5	9.5	18	13
საშუალო მაჩვ.	-	15.5	17	22	12	19	14.5

საველე პირობებშივე დადგენილი იქნა გრუნტის სიმკვრივე. 2მმ-ზე წვრილი ფრაქციის გრუნტის (შემავსებელი) ნომენკლატურული დასახელების დასადგენად ლაბორატორიაში განსაზღვრული იქნა პლასტიკურობის თვისებები. ლაბორატორიული კვლევის თანახმად (იხ. ლაბ. კრებსითი ცხრილი) ღორღის შემავსებლის პლასტიკურობის რიცხვის ცვლილების დიაპაზონია 4.9 - 6.1. ლაბ. კვლევის შედეგების თანახმად ღორღის შემავსებელი წარმოადგენს ქვიშნარს. გრუნტის სიმკვრივე ბუნებრივ მდგომარეობაში (ρ) შეადგენს 1.95 გ/სმ³; გრუნტის პირობითი საანგარიშო წინააღმდეგობის (R_0) ნორმატიული მნიშვნელობაა 4კგძ/სმ². დამუშავების სიძნელის თვალსაზრისით გრუნტი განეკუთვნება სნ და წ 2-4-85 ის 6ბ/5ბ რიგს (III კატეგორია); დროებითი ქვაბულის (3.0 მ-მდე) ფერდოს დახრილობა 1:0.5

ნაყარი გრუნტის სიმკვრივე შეადგენს 1.7-1.8 გ/სმ³. გრუნტის პირობითი საანგარიშო წინააღმდეგობა (R_0) - 1.0 კგძ/სმ². დამუშავების კატეგორია 24ა(2 კატეგორია).

3.2 ნაგებობათა დაფუძნების პირობების და საძირკვლების ფიზიკური მდგომარეობის კვლევის შედეგები

სახლმუზეუმისა და ბიბლიოთეკის შენობების დაფუძნების პირობების და ფიზიკური მდგომარეობის დადგენის მიზნით 7 ადგილზე კედლების გარე პერიმეტრზე სამთო გამონამუშევრით გაშიშვლებული იქნა საძირკვლები. აღმოჩნდა, რომ ყველგან ფუძე გრუნტს წარმოადგენს ღორღი ქვიშნარის შემავსებლით.

საძირკველი, რომელიც წარმოადგენს ზედაპირიდან 0.60-1.20 მ-მდე ჩაღრმავებულ ფიქლების მშრალ წყობას(იხ.სურ. 1,2) და მხოლოდ ცალკეულ ადგილებში, როგორც ამას აქვს ადგილი #2#3 შურფების შემთხვევაში დაფიქსირდა ფიქლების კირით შედუღაბების კვალი(კირის დუღაბს აღნიშნულ ადგილებში პრაქტიკულად დაკარგული აქვს სიმკვრივე). შურფებით გაშიშვლებულ საძირკვლებს ძირითადად შენარჩუნებული აქვთ მთლიანობა, ადგილი აქვს მხოლოდ ფიქლების წყობის შესუსტებას და წყობის დეფორმაციას.

ბიბლიოთეკის შენობის სამხრეთ-აღმოსავლეთ კუთხეში კედელზე არსებული ბზარის (იხ.სურ. 3,4) წარმოქმნა სუფოზიური პროცესის (გრუნტის მექანიკური გამორეცხვა) შედეგად შენობის კუთხის დეფორმაციას უკავშირდება. აღნიშნულ ადგილზე (შურფი # 7) ბზარით დარღვეულია საძირკვლის მთლიანობა. ამ და სხვა ადგილებში(დაზიანების გამოვლენის შემთხვევაში) აუცილებელია საძირკვლების გამაგრება.

ძველი ნაგებობებისგან განსხვავებით გასული საუკუნის 80-იანი წლების დაუმთავრებელი ნაგებობის საძირკველი წარმოადგენს ერთიან, პრაქტიკულად დაუზიანებელ ფილას.

სახლმუზეუმის კომპლექსში შემავალი ძველი შენობები ნაგებია შერეული მასალით - ტუფის, ტრავერტინის, ლავების თლილი არასტანდარტული ზომის ქვებით. კედლების

წყობა მდგრადია, ფიქსირდება მხოლოდ წვრილი 0.5-0.7 სმ-მდე სიგანის სხვადასხვა ორიენტაციის ბზარები. ამ უკანასკნელთა გენეზისი ეგზოგეოდინამიკურ პროცესებს, თუ არ ჩავთვლით ყინვით გამოფიტვას, არ უკავშირდება და მათ გამომწვევ მიზეზებად სეისმური ბიძგები, აგრეთვე სიძველე და მოუვლელობა უნდა მივიჩნიოთ.

სახლმუზეუმის კომპლექსის განთავსების ადგილსა და მიმდებარე ტერიტორიაზე რაიმე სახის საშიში გეოლოგიური პროცესი გამოვლენილი არ ყოფილა. ნაგებობათაშორისი სივრცე უზვნალექიანობის პერიოდში იტბორება, იფარება წყლის თხელი ფენით, რაც განაპირობებს მარტივი სადრენაჟო სისტემის მოწყობის მიზანშეწონილობას.

დასკვნები და რეკომენდაციები:

- კვლევის ობიექტი - ალ. ყაზბეგის სახლმუზეუმი მდებარეობს დაბა სტეფანწმინდის ჩრდილოეთ ნაწილში 1755-1760 მ. აბსოლუტურ სიმაღლეზე. ნაგებობის განთავსების ადგილი წარმოადგენს ქალაქის ტიპის განაშენიანებულ ტერიტორიას მისასვლელი ასფალტირებული საავტომობილო გზით;
- დაბა სტეფანწმინდას ტერიტორიაზე წარმოდგენილია რელიეფის ერთი ტიპი - იურული ასაკის თიხაფიქლების სუბსტრატზე განვითარებული საშუალომთიანი მთა-ხეობის რელიეფი. უშუალოდ კვლევის ობიექტზე წარმოდგენილია პროლუვიურ-დელუვიური ნალექებით გადაფარული, მდ. თერგის მარჯვენა მაღალი (18-20 მ) ტერასა დამრეცი ზედაპირით.
- საქართველოს ტერიტორიის ტექტონიკური დარაიონების სქემის (ე. გამყრელიძე 2000) თანახმად კვლევის ობიექტი შედის კავკასიონის ნაოჭა სისტემის ყაზბეგ-ლაგოდეხის ზონაში და აგებულია იურული ასაკის თიხაფიქლებით;
- ტერიტორიის სეისმური დარაიონების სქემის მიხედვით ობიექტი მდებარეობს 9 ბალიან სეისმურ ზონაში. მაქსიმალური ჰორიზონტული აჩქარება -0.40g;
- ჰიდროგეოლოგიური რუკის(ი. ბუაჩიძე 1970) თანახმად საკვლევი ტერიტორია შედის კავკასიონის ნაოჭა სისტემის წყალწნვეთი სისტემის ყაზბეგ - მთათუშეთის ნაპრალოვანი წყლების სისტემაში;
- ჩატარებული საველე და ლაბორატორიული სამუშაოების საფუძველზე კვლევის ობიექტის ფარგლებში გამოყოფილი იქნა გრუნტების ორი ფენა - დაკორდებული ტექნოგენური გრუნტი (მასაში წარმოადგენს ღორღიან თიხნარ-ქვიშნარს სამშენებლო და საყოფაცხოვრებო ნარჩენებით) და ღორღი ქვიშნარის შემავსებლით(საინჟინრო-გეოლოგიური ელემენტი);
- გრუნტის სიმკვრივე ბუნებრივ მდგომარეობაში (ρ) შეადგენს 1.95 გ/სმ³; გრუნტის პირობითი საანგარიშო წინააღმდეგობის (R_0) ნორმატიული

მნიშვნელობაა 4კგ/სმ². დამუშავების სიძნელის თვალსაზრისით გრუნტი განეკუთვნება სნ და წ 2-4-85 ის 6ბ/5ბ რიგს (3) კატეგორია; ქვაბულის (3.0 მ-მდე) ფერდოს დახრილობა 1:0.5;

- ნაყარი გრუნტის სიმკვრივე შეადგენს 1.7-1.8 გ/სმ³. გრუნტის პირობითი საანგარიშო წინააღმდეგობა(R_0) - 1.0 კგ/სმ². დამუშავების კატეგორია 24ა(2 კატეგორია).
- ა.ყაზბეგის სახლმუზეუმის კომპლექსის ნაგებობები მთელ პერიმეტრზე დაფუძნებულია ქვიშნარის შემავსებლიან ღორღზე;
- შურფებით გაშიშვლებულ საძირკვლებს ძირითადად შენარჩუნებული აქვთ მთლიანობა, ადგილი აქვს მხოლოდ ფიქლების წყობის შესუსტებას და წყობის დეფორმაციას. ბიბლიოთეკის შენობის სამხრეთ-აღმოსავლეთ კუთხეში კედელზე არსებული ბზარის წარმოქმნა სუფოზიური პროცესის (გრუნტის მექანიკური გამორეცხვა) შედეგად შენობის კუთხის დეფორმაციას უკავშირდება. აღნიშნულ ადგილზე ბზარით დარღვეულია საძირკვლის მთლიანობა. ამ და სხვა ადგილებში(დაზიანების გამოვლენის შემთხვევაში) აუცილებელია საძირკვლების და კედლის ქვის წყობის გამაგრება.
- სახლმუზეუმის კომპლექსის განთავსების ადგილსა და მიმდებარე ტერიტორიაზე რაიმე სახის საშიში გეოლოგიური პროცესი გამოვლენილი არ ყოფილა. ნაგებობათაშორისი სივრცე უზვნალექიანობის პერიოდში იტბორება, იფარება წყლის თხელი ფენით, რაც განაპირობებს მარტივი სადრენაჟო სისტემის მოწყობის მიზანშეწონილობას.

ინჟინერ-გეოლოგები:

ი.ჩხეიძე
გ.კუნჭულია

ილუსტრაცია

სურ. 1

სურ. 2

სურ. 3

სურ. 4